

- лиц и его влияние на конкурентоспособность / А.Д. Данилов, И.А. Данилов // Налогообложение: проблемы науки и практики : [монография]. – Х. : ИНЖЭК. – 2008. – С. 234–250.
4. Десятнюк О.М. Інновації податку на доходи фізичних осіб у контексті норм Податкового кодексу України / О.М. Десятнюк // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий збірник ; за ред. І.Г. Ткачук. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. Василя Стефаника, 2012. – Вип. 8. – Т. 2. – С. 3–9.
  5. Иванов Ю.Б. Налогообложение доходов физических лиц: проблемы реформирования регулирующих механизмов социального характера / Ю.Б. Иванов // Налогообложение: проблемы науки и практики : [монография]. – Х. : ИНЖЭК, 2006. – С. 172.
  6. Иванов Ю.Б. Инструментарий налогового регулирования социального развития / Ю.Б. Иванов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vi/2010_1/68-74.pdf.
  7. Податкове регулювання соціального розвитку: світовий досвід та тенденції в Україні : [монографія] / Ю.Б. Иванов, О.М. Тищенко, О.В. Грачов [та ін.] ; за заг. ред. Ю.Б. Иванова. – Х. : ФОР Александра К.М. ; ИНЖЭК, 2012. – 496 с.
  8. Иванов Ю.Б. Стимулы и ограничения в налогообложении доходов физических лиц / Ю.Б. Иванов, А.Е. Найденко // Налоги и финансовое право. – 2010. – № 4. – С. 301–306.
  9. Крысоватый А.И. Моделирование векторов реформирования налоговой политики / А.И. Крысоватый // Налогообложение: проблемы науки и практики : [монография]. – Х. : ИНЖЭК, 2006. – С. 101–110.
  10. Крысоватый А.И. Теоретико-организационные доминанты та практика реалізації податкової політики в Україні : [монографія] / А.И. Крысоватый. – Тернопіль : Карт-бланш, 2005. – 371 с.
  11. Швабій К.І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики : [монографія] / К.І. Швабій. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2009. – 208 с.
  12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
  13. Логошенко В.О. Податкова знижка як інструмент соціального захисту населення у рамках податку на доходи фізичних осіб / В.О. Логошенко // Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – 2015. – № 3. – С. 45–47.
  14. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій : [навч. посіб.] / За ред. Л.В. Балабанової ; 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 301 с.

УДК 339.743:727

Онуфрічук К.І.
аспірант відділу грошово-кредитних відносин
Інституту економіки та прогнозування
Національної академії наук України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ВАЛЮТНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Статтю присвячено розгляду особливостей розвитку валютної інтеграції у різних регіонах світу. Досліджено основні причини, недоліки та перспективи проведення валютної інтеграції у валютних регіональних об'єднаннях, які досягнули різних стадій економічної інтеграції. Проаналізовано особливості трансформації валютного регулювання в процесі створення зазначених об'єднань. Сфокусовано увагу на лібералізації валютного регулювання як важливого етапу його трансформації.

Ключові слова: трансформація валютного регулювання, валютна інтеграція, лібералізація валютного регулювання, валютні регіональні об'єднання.

Онуфрічук Е.И. ТРАНСФОРМАЦИЯ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБРАЗОВАНИЯ ВАЛЮТНЫХ РЕГИОНАЛЬНЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ

Статья посвящена рассмотрению особенностей развития валютной интеграции в разных регионах мира. Исследованы основные причины, недостатки и перспективы проведения валютной интеграции в валютных региональных объединениях, которые достигли разных стадий экономической интеграции. Проанализированы особенности трансформации валютного регулирования в процессе создания указанных объединений. Сфокусировано внимание на либерализации валютного регулирования как важного этапа его трансформации.

Ключевые слова: трансформация валютного регулирования, валютная интеграция, либерализация валютного регулирования, валютные региональные объединения.

Onufrichuk K.I. CURRENCY REGULATION TRANSFORMATION IN THE PROCESS OF THE CREATION OF THE CURRENCY REGIONAL UNIONS

The paper is devoted to the features of currency integration development in the different regions of the world. The paper examined the major reasons, disadvantages and prospects of currency integration conducting in the currency regional unions with different stages of economic integration. The features of currency regulation transformation during creation of these unions are analyzed. Has been emphasized that currency regulation liberalization is one of the important stages of the currency unions creation.

Keywords: currency regulation transformation, currency integration, currency regulation liberalization, currency regional unions.

Постановка проблеми. Сьогодні зростаючий рівень глобалізації та конкуренції між країнами породжує тенденцію до створення регіональних інтеграційних об'єднань зі своєю власною валютою. Доцільність валютної інтеграції може бути зумовлена як успішним економічним розвитком країн, що інтегруються, так і нерівномірністю світового економічного розвитку і розподілу фінансових ресурсів, дефіцитом національних платіжних балансів і нестачею власних

ресурсів для здійснення інвестицій, інтеграцією банківського і страхового бізнесу, а також необхідністю виконання й обслуговування боргових зобов'язань за внутрішніми і зовнішніми запозиченнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспектива та нерівномірність розвитку економічної інтеграції загалом та валютної зокрема привертають увагу широкого загалу вітчизняних та зарубіжних науковців: Манделла Р., Флемінга Дж.,

Маккіннона Р., Мойсеева С.Р., Вериги А.В., Кодзасової А.А., Казарінова Д. В., Буторіної О.В., Прохорова М.Е. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання валютної інтеграції, уведення єдиної регіональної валюти вивчалось різними науковцями. Проте саме питання трансформації валютного регулювання у процесі створення валютних регіональних об'єднань та лібералізації валютного регулювання як його важливого етапу не набуло повноцінного дослідження у сучасній науці. Слід розглянути основні проблеми, перспективи розвитку та причини створення регіональних валютних об'єднань.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей трансформації валютного регулювання у процесі створення валютних регіональних об'єднань з виділенням лібералізації валютного регулювання як важливого етапу його трансформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість переваг створення валютного союзу обумовлюються позитивним впливом збільшення обсягів об'єднаних товарних та фінансових ринків, частковим нівелюванням валютних ризиків, зменшенням трансакційних витрат, пом'якшенням тимчасових зовнішніх шоків за рахунок об'єднання фінансових ринків, а також уникненням шкідливої конкуренції між країнами, що проявляються через валютні війни. З іншого боку, основним недоліком валютної інтеграції є необхідність відмови від використання девальвації (ревальвації) номінального обмінного курсу як механізму відновлення рівноваги платіжного балансу та макроекономічної рівноваги у цілому, а також утрата (суттєве зменшення) можливості проведення самостійної грошово-кредитної та фінансової політики.

У даний час у світі налічується ряд економічних об'єднань, в яких використовуються національні та регіональні валюти. На сьогодні створено ряд таких валют, як євро – валюта ЄС, уведена в оборот у 1999 р., сукре – спільна грошова одиниця організації АЛБА, яка з 2010 р. використовується у взаємних розрахунках; АМУ (Asian monetary unit) – віртуальна корзина валют, що створена у 2006 р. та відображає коливання валют 13 країн азіатського регіону, а також ряд валют, які лише планують увести: амеро – валюта США, Мексики та Канади; універсальний долар суверенних держав (Universal Sovereign National Dollar) на території амеро, але з більшим спектром функцій і використанням країнами неамериканського континенту; латино – валюта, що об'єднує грошові одиниці країн Союзу Південноамериканських націй; ЕКО, або афро – валюта у країнах Африканського союзу, яку планують увести у 2028 р.; халіджі – грошова одиниця у країнах Ради співробітництва арабських держав Перської затоки; євраз – валюта у країнах Євразійського економічного союзу, яку планують увести в оборот до 2025 р., та ін.

Розглянемо трансформацію валютного регулювання у ході створення валютних регіональних об'єднань. Для цього проаналізуємо досвід регіональних об'єднань, які досягнули різних стадій економічної інтеграції та знаходяться у різних регіонах світу.

На сьогодні Європейський валютний союз є найуспішнішим прикладом валютної інтеграції. Можна виділити такі основні елементи ЄВС:

- 1) механізм валютних курсів (ERM та ERM II);
- 2) європейська валютна одиниця (ЄКЮ, а згодом євро);

3) наднаціональні фінансові структури (ЄЦБ, ЄІВ).

ERM був запроваджений у 1979 р. для зниження курсових коливань та встановлення взаємозв'язку обмінних курсів національних валют країн ЄВС. Для підтримки узгоджених валютних курсів у межах $\pm 2,25\%$ центральні банки могли здійснювати валютні інтервенції. У випадку нестачі коштів для здійснення валютних інтервенцій при досягненні нижньої або верхньої межі коридору коливань курсів валют центральні банки використовували взаємну кредитну допомогу.

Європейська валютна одиниця (ЄКУ) стала базою встановлення курсових співвідношень між валютами країн – членів ЄВС, використовувалася для розрахунків між їхніми центральними банками, а також застосовувалася як розрахункова одиниця у спеціалізованих установах та фондах ЄВС та як одиниця, в якій складався бюджет Співтовариства.

Створення ЄВС відбувалось за рахунок проведення скоординованої економічної та валютної політики країн ЄС, повної лібералізації руху капіталу, створення Європейського центрального банку та передачі йому відповідальності за проведення єдиної грошово-кредитної політики, перехід на єдину європейську валюту, а також поглиблення економічної конвергенції.

У 1999 р. в об'єднанні було введено єдину валюту євро (EUR), яку до 2002 р. використовували лише у безготівкових розрахунках і паралельно з якою функціонували національні валюти. Усі країни – члени ЄС мають право увійти до Єврозони, якщо задовольняють критерії конвергенції Маастрихтської угоди. В якості умов для вступу у валютний союз в угоді позначено дотримання чотирьох вимог валютної конвергенції: максимальний бюджетний дефіцит не повинен перевищувати 3%, а розмір державного боргу – не вище 60% ВВП, довгострокові відсоткові ставки по державним облігаціям не повинні перевищувати 2% середнього значення відповідних ставок у країнах із найнижчою інфляцією, а рівень інфляції не має перевищувати 1,5% середнього значення трьох країн – учасниць ЄС із найбільш стабільними цінами [1].

Задля вдосконалення ERM було створено новий механізм валютних курсів (ERM II) з метою обмеження коливань курсів валют країн – учасниць зони євро, запобігання порушенню економічної стабільності у рамках єдиного ринку та допомоги країнам, що готуються вступити до Єврозони. Було встановлено єдиний стандартний діапазон коливань курсів валют держав-членів, що знаходяться поза зоною євро і беруть участь в ERM II. Коридор коливань у 1999 р. був розширений із $\pm 2,25\%$ до $\pm 15\%$ у зв'язку із спекулятивними атаками на валютному ринку [2].

Створення ЄВС має низку переваг: ліквідація витрат на обмін валют, усунення курсового ризику у діяльності підприємств і банків, прозорість цін, зростання конкуренції, поглиблення спеціалізації економік окремих держав-членів, злиття національних ринків капіталів в єдиний європейський ринок, закріплення позицій євро як валюти, здатної конкурувати з долларом США.

Отже, можна виділити такі основні етапи трансформації валютного регулювання у країнах, що інтегруються в ЄС:

1. Вступ до механізму ERM II; зміна режиму валютного курсу та здійснення прив'язки до євро у межах устанавленого коридору коливань валютного курсу.

2. За умов успішного виконання ERM II перехід до вільного курсоутворення.

3. Зміна валютного законодавства.

4. Зняття валютних обмежень, забезпечення вільного руху капіталу.

5. Часткова зміна монетарної влади.

6. Уведення у перспективі євро як національної валюти.

7. Зміна платіжної системи.

8. Утрата можливості проводити курсову політику.

При цьому лібералізація ВР полягала у відміні валютних обмежень, вільному руху капіталу, введенню нового законодавства та монетарних інститутів.

Набуття чинності з 2015 р. Договору про Євразійський економічний союз стало початком нового етапу економічної інтеграції євразійських країн. Договір передбачає узгоджену політику у ключових сферах економіки і зняття обмежень руху капіталу, товарів, послуг і робочої сили, у тому числі шляхом зближення національних законодавств [3]. Інтеграційні процеси в ЄАЕС розвиваються у досить непростих умовах, коли загострюються глобальні проблеми у політиці та економіці.

Країнам, що планують створити регіональне валютне об'єднання, потрібно виконати ряд умов:

- координація курсової політики з метою розширення використання національних валют країн-членів у взаємних розрахунках та зниження частки долара США у розрахунках і міжнародних резервах;
- створення власних систем розрахунків і систем передачі фінансової інформації;
- підвищення ліквідності фінансового ринку інтеграційного об'єднання;
- створення банківської та біржової інфраструктури з широким спектром інструментів;
- створення спільних наднаціональних фінансових регуляторів;
- створення інституційно-правового режиму, що не допускає валютних обмежень і бар'єрів для проведення операцій між резидентами і нерезидентами;
- створення інтеграційних фондів, механізмів залучення та перерозподілу ресурсів, необхідних для інтеграційних проектів [4, с. 3].

У разі погіршення стану платіжного балансу країн валютного об'єднання Договором передбачено введення валютних обмежень на термін не більше одного року. Такий захід є досить поширеним, зокрема, в ЄС також застосовують таку практику, але на період до шести місяців.

Одним із бар'єрів на шляху до проведення валютної інтеграції є некоординована курсова політика країн, оскільки при проведенні девальвації національних валют центральні банки не враховують інтереси партнерів по союзу. Наприклад, у грудні 2014 р. у Росії відбулась девальвація, у відповідь на що Казахстан у III кварталі 2015 р. девальгував тенге на 40% [5]. Тому суттєвою перешкодою на шляху створення валютного союзу можуть бути так звані валютні «змагання».

Важливо зазначити, що в об'єднанні існує конкуренція за лідерство між Російською Федерацією та Казахстаном. Росія традиційно позиціонує себе як країна, що займає провідну позицію у Союзі, проте за останній час у Казахстані було проведено низку ефективних фінансових реформ, що сприяло розвитку фінансового ринку та появи сильної самостійної монетарної політики. Слід також зазначити, що у квітні 2015 р. Правління Національного

банку Казахстану було прийнято рішення про збільшення квоти у статутному капіталі МВФ з 365,7 до 427,8 млн. СДР, у результаті чого доля голосів Казахстану у виконавчій раді МВФ зросте на 17%. Збільшення квоти дозволить забезпечити кредитну лінію у трикратному розмірі від обсягу квоти.

Білорусь також поновлює співпрацю з МВФ. Зокрема, після реалізації у 2010 р. кредитної програми stand-by розміром 3,5 млрд. дол. країна знову претендує на отримання кредиту обсягом 3 млрд. дол. на десятирічний термін із відсотковою ставкою 2,28%. У процесі ведення переговорів щодо кредитування президентом Лукашенко було зауважено, що такі умови кредитування більш прийнятні для Білорусії, ніж умови, які пропонує Росія. Така співпраця передбачає виконання певних вимог МВФ, зокрема проведення реформ.

На сьогодні переважає думка, що у ролі єдиної валюти у Союзі може виступати наднаціональна валюта, яка емітуватиметься наднаціональним банком. Представники Казахстану та Білорусії заявляють, що жодна існуюча національна валюта у регіоні не може використовуватись в якості єдиної валюти. Було запропоновано орієнтовані назви єдиної валюти: «євраз», «акметал», «алтин». Зважаючи на бажання РФ використовувати в якості регіональної валюти російський рубль, це може стати суттєвою перешкодою на шляху до інтеграції.

Вирішення питання організації системи наднаціональних органів у сфері банківського, грошово-кредитного та валютного регулювання, зокрема єдиного центрального банку, планується до 2025 р. В якості інституційної основи розвитку валютно-фінансового співробітництва на території ЄАЕС можна вважати діяльність Міждержавного банку, створеного державами СНД. Спочатку Міждержавний банк був створений як кліринговий центр для проведення багатосторонніх міждержавних розрахунків у рамках рублевої зони, а сучасна концепція банку передбачає сприяння економічній інтеграції СНД та ЄАЕС. Банк має прямий доступ до платіжних систем центральних банків шести країн: Республіки Вірменія, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Російської Федерації, Республіки Таджикистан [6].

Отже, проаналізувавши досвід регіональної інтеграції ЄАЕС, можна зазначити, що для введення спільної валюти у регіоні ще необхідно вирішити низку проблем. Зокрема, спостерігаються значні відмінності у курсових політиках країн: курсова динаміка Казахстану є більш стабільною та прогнозованою, ніж у Росії. Якщо єдина валюта й буде вводиться, то це, скоріш за все, буде новостворена валюта на кшталт євро.

Уведення спільної валюти можливе після повного завершення процесу економічної інтеграції та узгодження грошово-кредитної політики країн-учасниць, за чим має слідувати створення наднаціональних фінансових органів, емісія спершу безготівкової, а потім – готівкової валюти, як це було в ЄС.

Зміни валютного регулювання будуть полягати у введенні єдиної валюти, наднаціональних фінансових органів, веденні координованої валютної та курсової політики, а також зміни системи транскордонних розрахунків на багатосторонній кліринг. Лібералізація ВР полягатиме у поступовому знятті валютних обмежень, обмежень на рух капіталу та інших бар'єрів при проведенні валютних операцій між суб'єктами країн об'єднання, а також зближенні валютного законодавства.

Необхідно також відзначити, що членами СНД у 2011 р. було прийнято Угоду про основні принципи політики у сфері валютного регулювання та валютного контролю з метою лібералізації цієї політики та інтенсифікації економічних зв'язків між державами. Угода передбачає поступове послаблення та відміну валютних обмежень відносно валютних операцій, за якими застосовуються заходи лібералізації, а також недопущення введення нових валютних обмежень [7].

Також можна зазначити, що у багатьох аспектах країни – члени даного об'єднання повторюють шлях інтеграції ЄВС, в якій на відміну від ЄАЕС не було конкуренції за лідерство й одразу були створені наднаціональні органи.

Країни Південно-Західної Азії – Бахрейн, Кувейт, Оман, Катар, Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати – також виявили бажання створити регіональний валютний союз. В Єдиній економічній угоді, ратифікованій у 1982 р., було вказано, що країни-учасниці повинні прагнути до координації фінансової, грошової та банківської політики, а також введення єдиної валюти. Ці завдання були покладені на сформований комітет, що складався з керуючих валютних агентств і центральних банків держав-учасниць. У 1985–1987 рр. було здійснено загальну прив'язку валют у якості першого кроку на шляху до єдиної валюти. З 1983 р. усі країни об'єдналися у зону вільної торгівлі, яка в 2003 р. переросла у митний союз.

На саміті у Бахреїні у 2000 р. було прийнято рішення про прийняття долара США в якості загальної прив'язки валют держав. Окрім того, у 2005 р. було затверджено критерії досягнення економічної конвергенції, фінансової та валютної стабільності. В якості базових правил для прийняття у члени валютного союзу країн Перської затоки (CCASG) Генеральний секретаріат Ради співробітництва проголосив критерії входження в Європейський валютний союз (маастрихтські критерії).

У даний час функції Центрального банку Перської затоки покладені на Валютну раду Затоки, засновану в 2007 р. для виконання завдань, пов'язаних із посиленням інтеграції CCASG і підготовкою до створення єдиної валютної зони.

Рада співробітництва арабських держав Перської затоки прийняла рішення про створення валютного союзу та введення єдиної валюти у 2010 р. Проте Оман та ОАЕ відмовились від подальшої участі у створенні союзу, що відчутно сповільнило процес інтеграції. Держави-члени координують свої монетарні та курсові політики з метою створення єдиного центрального банку.

Також країни вдосконалюють законодавство, платіжні та розрахункові системи для введення нової єдиної валюти – халіджі, яка буде введена спочатку як віртуальна, а потім як повноцінна валюта. Курс халіджі планують спочатку прив'язати до долара США, оскільки крім того, що це найпоширеніша валюта у міжнародних розрахунках, у ній котирується найбільший обсяг нафтових контрактів, а потім змінити на прив'язку до кошика валют, в якому також буде домінувати долар США. Передбачається, що єдина валюта дозволить країнам Перської затоки активувати інтеграційні процеси, знизити витрати у взаємній торгівлі, а також скоротити залежність національних фінансових систем від глобальних процесів.

Зважаючи на високий рівень залежності національних економік від стану світової кон'юнктури, для союзу більш актуальною є політика обмежено плаваючого обмінного курсу, що дозволить уникнути його різких коливань.

Варто зазначити, що валютній інтеграції країн Перської затоки сприяють такі фактори, як подібна структура національного господарства, однакова ступінь відкритості економік, мобільність робочої сили та єдина арабська мова.

Країни CCASG відповідають критеріям конвергенції Маастрихтської угоди. Зокрема, у 2010 р. у даних країнах спостерігався профіцит бюджету. Зовнішній борг не перевищував 60% ВВП, знаходячись у межах від 30 до 2% ВВП. Середня ставка інфляції складала 4,2%. Серед країн CCASG тільки ОАЕ перевершують рівень інфляції більш ніж на 2%, а в Катарі у даний період спостерігалася дефляція -2,43%. Також монархії CCASG володіють достатніми запасами іноземної валюти та золота, які здатні з надлишком покрити потреби цих країн в імпорті. Тому, на нашу думку, введення єдиної валюти та єдиного центрального банку регіону несе у собі більше позитивних ефектів, ніж негативних [8, с. 16–17].

Трансформація валютного регулювання країн CCASG у разі подальшого проведення інтеграції буде полягати у введенні нової спільної валюти, прив'язці її спочатку до долара США, а потім до корзини валют, а також у переході до обмежено, а потім до вільно плаваючого валютного режиму. Проте поточна нестабільна економічна ситуація, спровокована насамперед зниженням цін на нафту, значно ускладнює та відтерміновує процес валютної лібералізації.

У країнах Східної та Південно-Східної Азії ще з середини 1970-х років спостерігаються процеси конвергенції валютних політик – у 1967 р. було створено Асоціацію країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Метою такого процесу є мінімізація валютних ризиків та зменшення залежності національних економік від долара США. Валютна інтеграція АСЕАН також проводиться аналогічно європейській валютній моделі, а концепція валютної корзини азійських валют АМУ схожа на європейський аналог ЕКЮ. Введення регіональної валюти та спільних регуляторних органів відповідно до «дорожньої карти» розвитку Єдиного співтовариства планується здійснити до 2025 р. Проте реалізації такого плану можуть зашкодити ряд проблем.

Зокрема, азійська модель валютної інтеграції характеризується відсутністю єдиної держави-лідера та єдиної домінуючої регуляторної інституції, яка у перспективі могла б здійснювати емісію спільної регіональної валюти. У даному регіоні присутні два лідери – Японія та КНР. З початку валютної інтеграції Японія претендувала на валютне лідерство, проте після значної девальвації японської єни, тривалої дефляції, зростаючого державного боргу та економічної стагнації країна почала втрачати позиції лідера, а валютна інтеграція почала розвиватись навколо «китайського ядра». Частка китайського юаня у міжнародних розрахунках значно зросла. Юань представлений у ЗВР більшості країн Азії та ін., а в 2016 р. китайський юань буде включено до корзини резервних валют МВФ, у зв'язку з чим китайська влада зобов'язалась лібералізувати встановлення курсу юаня та доступ іноземців на валютний ринок КНР. Так, сьогодні КНР знаходиться у процесі проведення реформування економіки з метою її лібералізації, і від успішності її реалізації залежить стійкість подальшого лідерства країни у регіоні.

Слід зазначити, що валютній конвергенції може завдати нерівномірний розвиток країн регіону. Для ЄС на сьогодні характерна аналогічна ситуація, проте на етапах інтеграційних процесів розвиток країн ЄС

був більш рівномірним. Також перед країнами виникає страх втрати економічного та політичного суверенітету.

Для введення спільної валюти необхідно для початку запровадити вільне плавання валютних курсів, потім забезпечити довгострокову прив'язку валютних курсів країн і створення корзини валют, від якої поступово можна перейти до єдиної валюти. Проте виникають сумніви, чи буде Китай вступати у валютну коаліцію, чи буде просувати юань як регіональну валюту.

Отже, можна відмітити такі сценарії розвитку валютної інтеграції у Союзі:

- роль регіональної валюти виконуватиме китайський юань;
- країни Східної та Південно-Східної Азії будуть у різних валютних блоках – юаня та ієни відповідно;
- АМУ трансформується в єдину азіатську валюту.

Проте, урахувавши сучасний нестабільний стан економіки, у тому числі на азіатських ринках, процес уведення єдиної валюти може затягнутись на невизначений час.

Триває дискусія щодо перспектив створення валютного Північноамериканського союзу (НАУ) між США, Мексикою і Канадою та відносно введення у регіоні регіональної валюти – амеро. У 2005 р. у доповіді американської Ради з міжнародних відносин був надрукований план під назвою «Створення Північноамериканської спільноти» з наступними цілями: створення до 2010 р. Північноамериканського економічного і військового блоку; утворення управлінських структур; посилення конкурентоздатності регіону шляхом уведення спільних зовнішньоторгових тарифів; уведення в обіг нової спільної валюти – амеро, яка замінить американський і канадський долари та мексиканський песо та ін. [9, с. 44–45].

Проте на разі чітких намірів і дій щодо створення та розвитку цього інтеграційного угруповання немає. Однією з проблем утворення цього союзу є відмінність в економічному розвитку країн. Уведення спільної валюти у регіоні буде означати фактичну гегемонію з боку США, що не відповідає національним інтересам Канади та Мексики. Тому можна зробити висновок, що утворення амеро варто розглядати у довгостроковій перспективі, а ймовірність створення Північноамериканського союзу серед проаналізованих об'єднань є найменшою. Крім того, зважаючи на частку долара США на світовому валютному ринку (1998 р. – 86,8%, 2007 р. – 85,6%, 2013 р. – 87%), уведення амеро може мати глобальні наслідки для світової економіки [10].

Висновки. Валютна інтеграція найбільшого розвитку набула в епоху зростання глобалізації, інтернаціоналізації та частого виникнення світових фінансових криз. Проте останнім часом темп інтеграційних процесів значно сповільнився. Створення Європейського валютного союзу надало імпульс інтеграційним процесам у світі, але поки що ЄВС виступає єдиним прикладом успішного проведення валютної інтеграції. Саме ЄВС на сьогодні досягнув максимальної стадії валютної інтеграції та є єдиним регіональним валютним об'єднанням, якому вдалось увести єдину валюту та спільні наднаціональні фінансові інститути. ЄАЕС та ССАСГ вдалось досягнути лише стадій Митного союзу та Зони вільної торгівлі відповідно. Створення валютного Північно-

американського союзу та введення єдиної валюти в АСЕАН+ поки що залишається лише у планах.

Трансформація валютного регулювання у досліджуваних об'єднаннях переважно однотипна. Основні його зміни полягають у введенні спільної національної валюти, зміні режиму ВК, уведенні наднаціональних інститутів, уніфікації валютного законодавства, втраті можливості проводити курсову політику, зміні платіжних систем та координації і лібералізації валютних політик.

Важливим етапом трансформації валютного регулювання є його лібералізація, яка спрямована на зняття обмежень на рух капіталу та скасування валютних обмежень, а також створення рівномірних умов для економічної діяльності всіх членів регіонального об'єднання, тобто у ході валютної інтеграції необхідно координувати курсову, грошово-кредитну та наглядову політику. В іншому випадку якщо в одній країні регулювання буде більш ліберальним, а ринок при цьому загальний, то суб'єкти господарювання будуть реєструватися саме у цій країні. У результаті може утворитися офшорна зона всередині об'єднання.

Основними перешкодами на шляху до валютної інтеграції є такі, як конкуренція між країнами за лідерство у регіоні, різний ступінь економічного розвитку країн, відсутність бажання відмовлятися від проведення самостійної курсової політики та втрата політичного суверенітету.

Також є підстави стверджувати, що часто створення та розвиток валютних союзів може відбуватися в умовах економічної стабільності та зростання. У періоди економічних потрясінь процес валютної інтеграції відкладається, а існування вже створених об'єднань знаходиться під загрозою, оскільки у кризові періоди країни направляють свої ресурси на відновлення власної стабільності і прагнуть абстрагуватися від іноземних проблем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Європейського центрального банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>.
2. Офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>.
3. Договор о Евразийском экономическом союзе [Электронный ресурс]. – Режим доступу : https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855/.
4. Суворов И.Г. О валютно-финансовой интеграции в рамках Евразийского экономического союза / И.Г. Суворов // Деньги и кредит. – 2015. – № 6. – С. 3–5.
5. Курс тенге до долара США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kurs-dollar.net/kurs_dollara/tenge.html.
6. Офіційний сайт Міждержавного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.isbnk.org/ru/about_general.html.
7. Соглашение об основных принципах политики в области валютного регулирования и валютного контроля в государствах – участниках СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/997_n99.
8. Дохшукаев И.И. Перспективы создания валютного союза и введения единой валюты в рамках ССАГПЗ / И.И. Дохшукаев // Вестник Рос. экон. ун-та. – 2012. – № 9. – С. 114–117.
9. Рябека О.Г. Глобализация планетарного мира как продукт современного глобализационного процесса / О.Г. Рябека // Гуманитарный вестник ЗДІА. – 2014. – № 58. – С. 41–52.
10. Triennial Central Bank Survey of foreign exchange and derivatives market activity in 2013, September 2013 // Bank for international settlements [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/rpfx13.htm>.